Luke
LUONNONVARAKESKUS

Ympäristövaliokunta 29.11.2023
Luken lausunto valtioneuvoston U-kirjelmään U67/2023 vp:

Elintarvikejätteen / ruokahävikin vähentäminen

Erikoistutkija, ryhmäpäällikkö
Juha-Matti Katajajuuri, Luke

Inkeri Riipi, tutkija &
Kirsi Silvennoinen, erikoistutkija, Luke

Lausuntomme pääkohdat

- **Ruokajärjestelmän kestävyysongelmat todellinen haaste – elinkaarinen näkökulma**
  - **Komission ehdotus yksi keskeinen toimi edistää kestävyyttä – vähemmän jätettä/ruokahävikkiä**
    - **Kaikkein turhinta ympäristön kuormitusta ja kumuloituu ketjussa**
  - **Muut toimet, esimerkiksi kulutusmuutokset ja toimitusketjujen kehittäminen kaikkein keskeisempiä**
- **Elintarvikejätteen sijaan päähuomio tulisi kiinnittää syömäkelpoiseen elintarvikejätteeseen eli ruokahävikin vähentämiseen**
- **Tarpeen saada sitovat tavoitteet useimmille ruokajärjestelmän osille**
  - **Komission ehdotuksessa yhdistetty ketjun loppuosa yhden tavoitteen alle – vastuu epäselvä**
  - **Kotitalouksiin vaikuttaminen haasteellista, voiko niille asettaa sitovaa tavoitetta?**
    - **Ohjauskeinot? Interventiot? Pelkkä valistus/kampanjat yksin ei riitä, niitäkin tarvitaan**
- **Kaikkein keskeisin viestimme: elintarvikejätteen sijaan tavoitteet tulisi kohdentaa ruokahävikin vähentämiseksi, EI elintarvikejätteelle jossa mukana myös syömäkelvottomat**
  - **Samanaikainen ruokavalion muuttaminen (kestävyyden taklaamiseksi) kasvivoittoisemmaksi lisäisi elintarvikejätteen määrää (siitä huolimatta tärkeä ja välttämätön; eikä lisää hävikkiä)**
- **Luke pitää valtioneuvoston ja komission tavoin erittäin perusteltuna sitä, että elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrän arviointimenetelmien ja indikaattorien kehittämistä toteutetaan jatkossa laajasti**
- **Aihepiirin resurssointi on tulevaisuudessakin pystyttävä takaamaan**
- **Tarvitsemme luotettavaa tietoa ja ymmärrystä tulevaisuuden päätöksenteon tueksi**

Luke
LUONNONVARAKESKUS

Tausta ruokahävikkipuolella: lainsäädännön velvoitteet ja Luken rooli + uudet vaatimukset

- Komission delegoitu päätös (2019/1597)
  - Velvoittaa kaikki jäsenmaat raportoimaan elintarvikejätteen määrän koko elintarvikeketjun osalta vuodesta 2020 alkaen vuosittain
  - Seuranta- ja raportointivelvollisuus Lukella
- Jätelaki (646/2011 ja 714/2021) ja valtioneuvoston asetus jätteistä (978/2021)
  - Elintarvikeketjun toimijat laajasti: Kirjanpitovelvollisuus vuoden 2022 alusta lukien
  - Ympäristölupa- ja ilmoitusvelvolliset: Tiedonantovelvollisuus ensimmäisen kerran alkuvuodesta 2024
  - 44 § Luonnonvarakeskuksen on koottava tiedot jätedirektiivin 9 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemisestä sekä jätteenä käytöstä poistetun syömäkelpoisen elintarvikkeen ja muun ruokahävikin määrästä, käytöstä ja käsittelystä sekä toimitettava tiedot Euroopan komissiolle mainitun direktiivin 9 artiklan 5 kohdan ja 37 artiklan 3 kohdan mukaisesti.
- Agenda 2030:ssa asetettu tavoite elintarvikejätteen puolittamiseksi ketjun loppupäässä (kauppa, ravintolat, kotitaloudet) ja vähentää elintarvikejätettä koko elintarvikeketjussa vuoteen 2030 mennessä – **nyt komissio ehdottaa tarkennettuja sitovia vähennystavoitteita jäsenmaille**

Luke
LUONNONVARAKESKUS

KOKONAISKUVA: KETJUYHTEISTYÖ

- ✓ Yhteiset määritelmät ja rajaukset
- ✓ Koordinoidaan aineiston keräystä
- ✓ Seurataan mm. komission tiedonkeruulle asettamia vaatimuksia

ALKUTUOTANTO | TEOLLISUUS | KAUPPA | RAVITSEMIS-PALVELUT | KOTITALOUDET

- ✓ Aineiston keräysmenetelmät
- ✓ Aineiston erityistarpeet
- ✓ Otoskoko, edustavuus

Suomen elintarvikejäte 641 milj. kg/vuosi v. 2020 / kg/capita

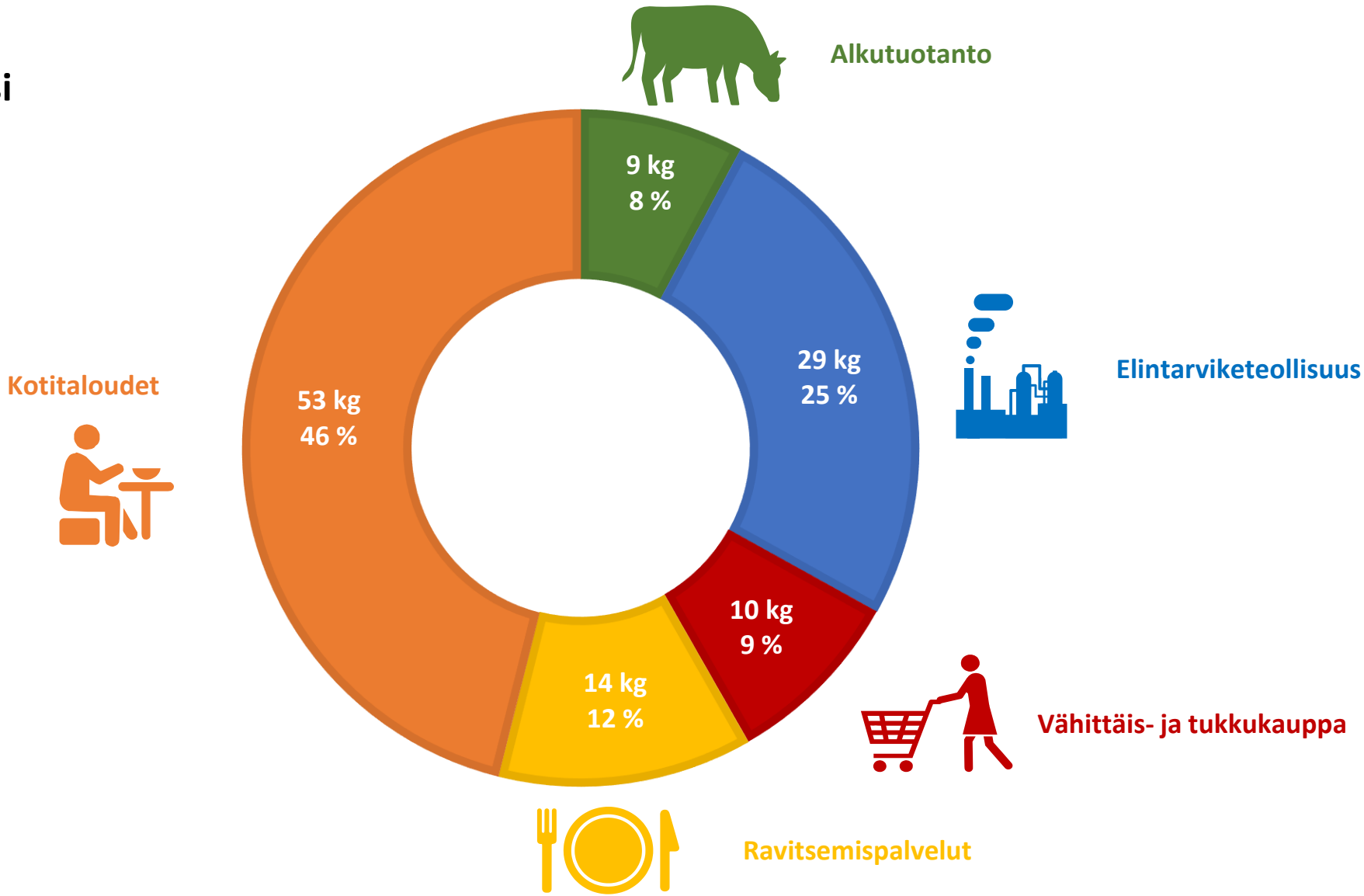

Luke ©LUONNONVARAKESKUS

Suomen elintarvikejäte 641 milj. kg/vuosi v. 2020

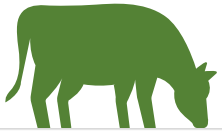

Alkutuotanto

Yhteensä noin 693 milj. kg elintarvikejätettä Suomessa v. 2021

Alkutuotanto

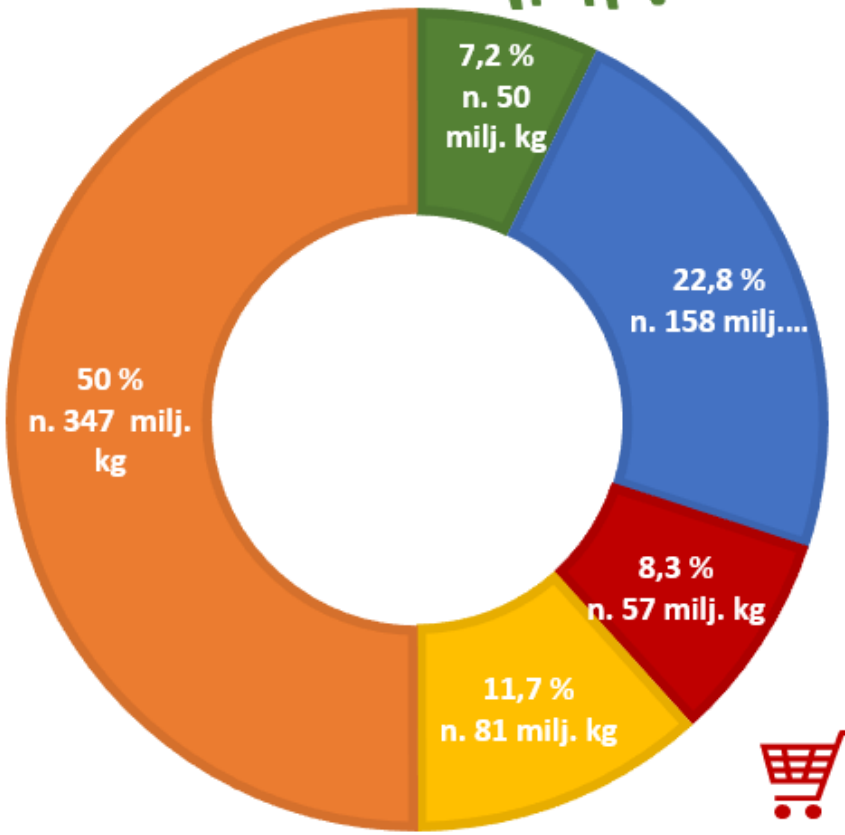

Elintarviketeollisuus

Kotitaloudet

Vähittäis- ja tukkukauppa

Ravitsemispalvelut

Luke ©LUONNONV

Suomen ruokahävikki 361 milj. kg/vuosi

v. 2020, kg/capita

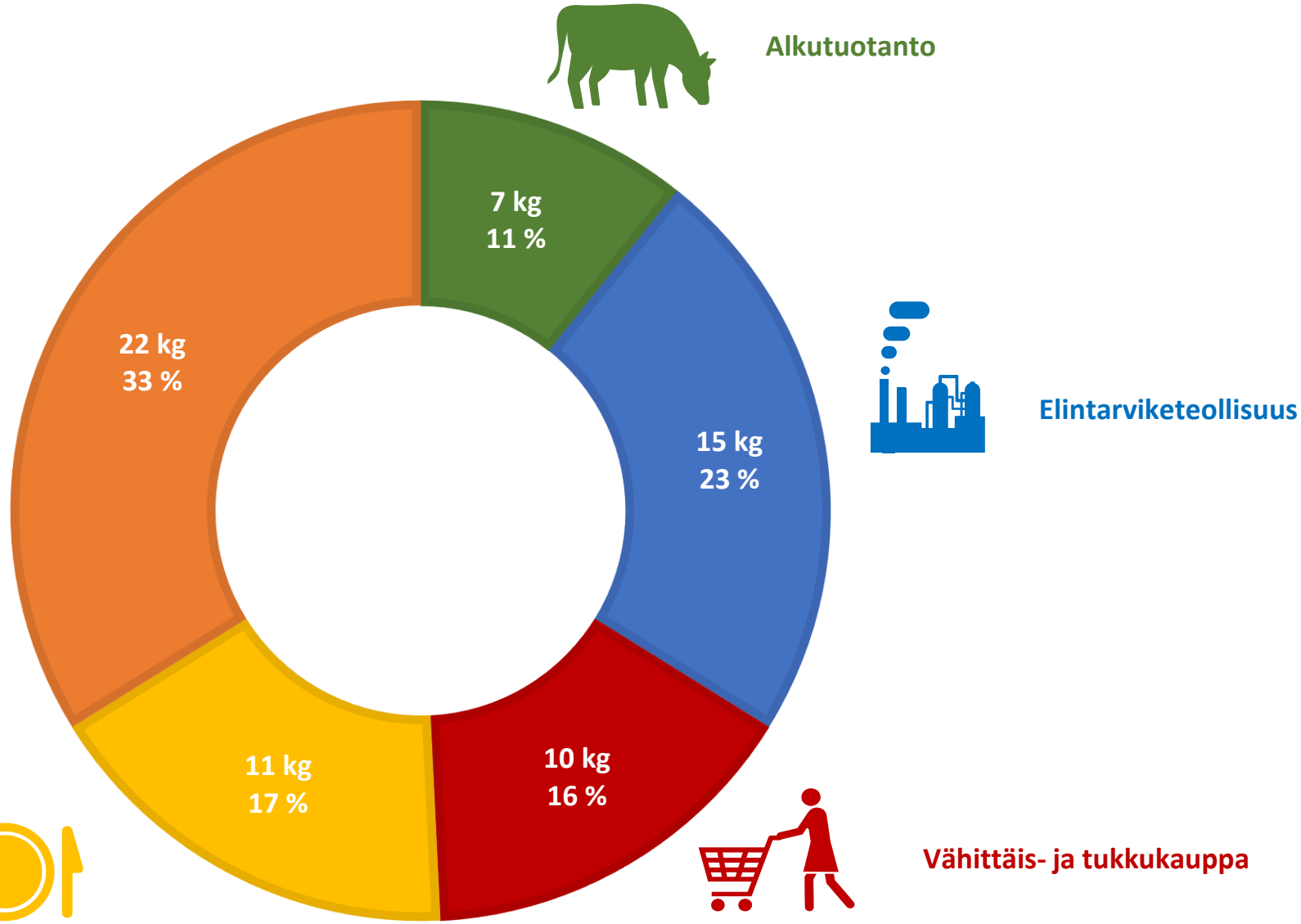

Luke ©LUONNONVARAKESKUS

Suomen ruokahävikki 361 milj. kg/vuosi

v. 2020

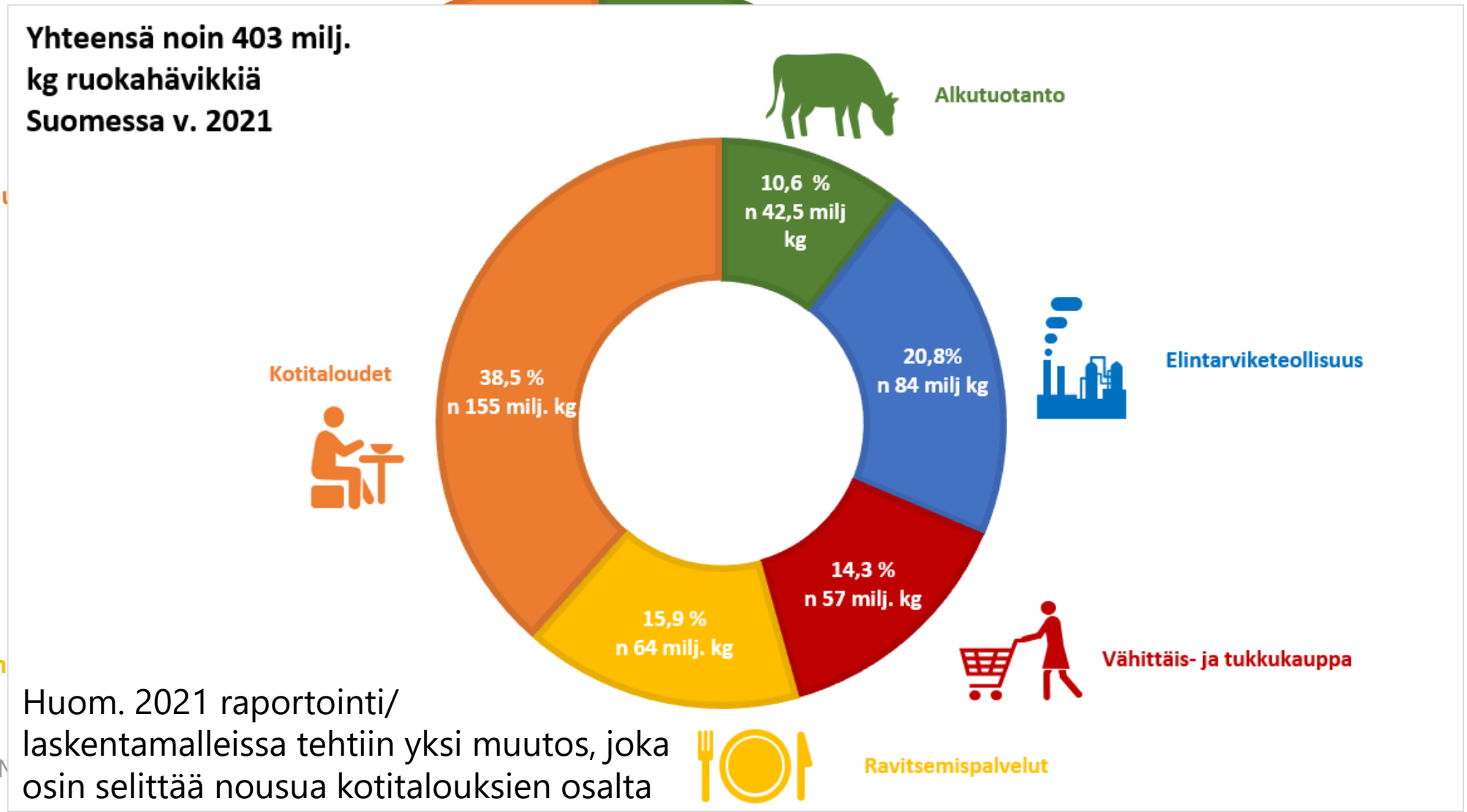

Huom. 2021 raportointi/ laskentamalleissa tehtiin yksi muutos, joka osin selittää nousua kotitalouksien osalta

Luke ©LUONNON

Ruokahävikkitiekartta

Luke ©LUONNONVARAKESKUS

www.ruokahavikkitiekartta.fi

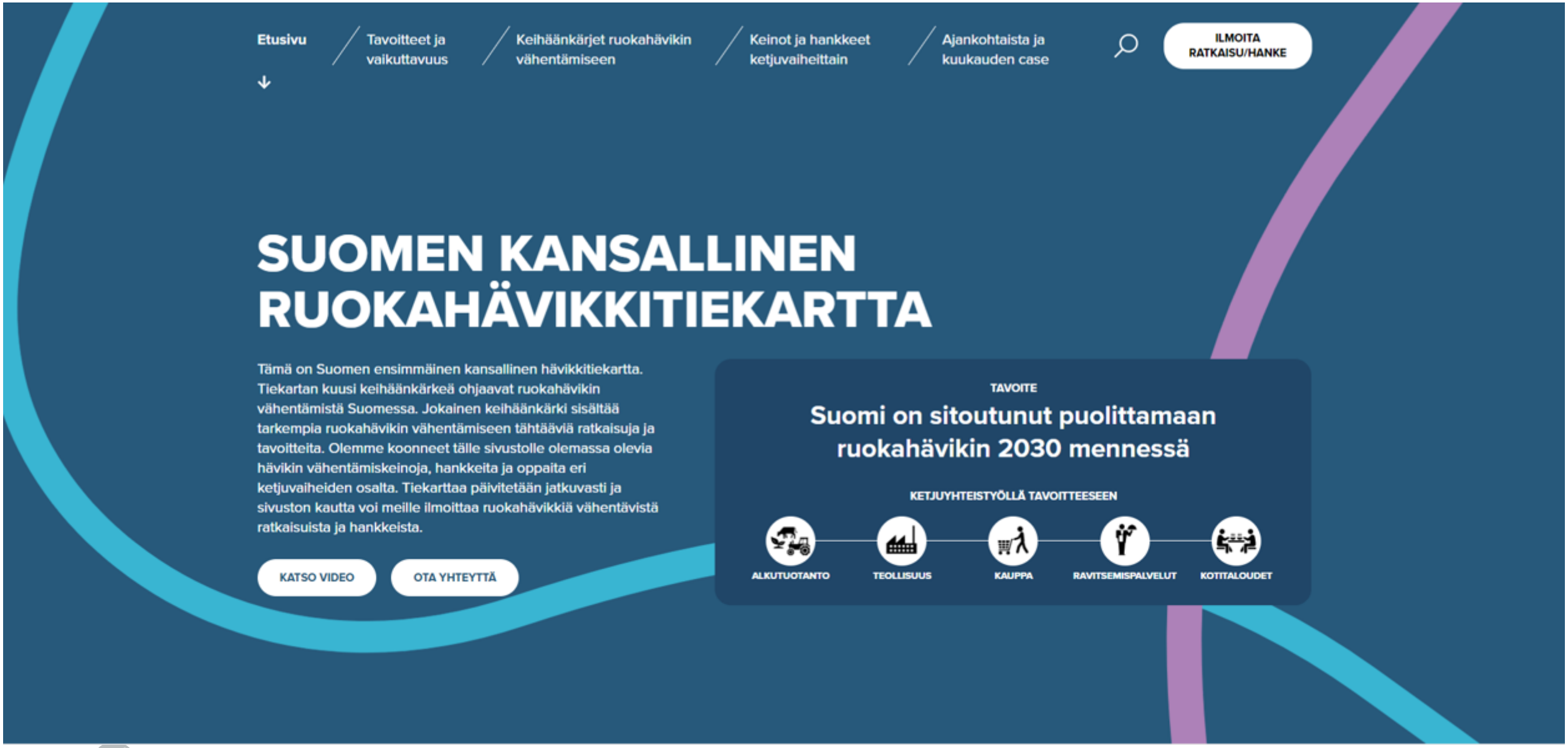

Lausuntomme pääkohdat

- **Ruokajärjestelmän kestävyysongelmat todellinen haaste – elinkaarinen näkökulma**
    - **Komission ehdotus yksi keskeinen toimi edistää kestävyyttä – vähemmän jätettä/ruokahävikkiä**
        - **Kaikkein turhinta ympäristön kuormitusta ja kumuloituu ketjussa**
    - **Muut toimet, esimerkiksi kulutusmuutokset ja toimitusketjujen kehittäminen kaikkein keskeisempiä**
- **Elintarvikejätteen sijaan päähuomio tulisi kiinnittää syömäkelpoiseen elintarvikejätteeseen eli ruokahävikin vähentämiseen**
- **Tarpeen saada sitovat tavoitteet useimmille ruokajärjestelmän osille**
    - **Komission ehdotuksessa yhdistetty ketjun loppuosa yhden tavoitteen alle – vastuu epäselvä**
    - **Kotitalouksiin vaikuttaminen haasteellista, voiko niille asettaa sitovaa tavoitetta?**
        - **Ohjauskeinot? Interventiot? Pelkkä valistus/kampanjat yksin ei riitä, niitäkin tarvitaan**
- **Kaikkein keskeisin viestimme: elintarvikejätteen sijaan tavoitteet tulisi kohdentaa ruokahävikin vähentämiseksi, EI elintarvikejätteelle jossa mukana myös syömäkelvottomat**
    - **Samanaikainen ruokavalion muuttaminen (kestävyyden taklaamiseksi) kasvivoittoisemmaksi lisäisi elintarvikejätteen määrää (siitä huolimatta tärkeä ja välttämätön; eikä lisää hävikkiä)**
- **Luke pitää valtioneuvoston ja komission tavoin erittäin perusteltuna sitä, että elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrän arviointimenetelmien ja indikaattorien kehittämistä toteutetaan jatkossa laajasti**
- **Aihepiirin resurssointi on tulevaisuudessakin pystyttävä takaamaan**
- **Tarvitsemme luotettavaa tietoa ja ymmärrystä tulevaisuuden päätöksenteon tueksi**

Kiitos!

juha-matti.katajajuuri@luke.fi

Luke ©LUONNONVARAKESKUS